

jako preprosto, ali večkrat neblagoglasno. Enako je svetoval Slovincem V. Bežek, čemur se upira z menoj vred tudi dr. Tominšek. Vendar pa ne morem v vsem pritrditi dr. Tominšku, ker bi bila stvar preveč zamotana. Popolnoma se strinjam, naj bi se 1. ogibali dosledno končnice *-iški* (stran 29); 2. skoro brez izjeme naj bi rabili *-ičen*: praktičen, logičen, analitičen itd. To nam zaradi preprostosti kaže dosledno rabiti tudi tam, kjer je podstava drugačna, torej tudi pri zgledih (ki jih našteva dr. Tominšek pod točko 3 b in c ter 4 a in b, str. 29, 30): teoretičen, estetičen, demokratičen itd., dalje formalističen, anarhističen, realističen, utilitarističen, humanističen itd., dalje sistematičen, psihopatičen, metodičen itd. Drugi Slovani imajo tukaj, kakor že omenjeno, jako preprosto navado; zato tudi nam za take malenkosti ne kaže pravil drobiti v toliko kosov, kakor sem storil to jaz pred 6 leti in je še bolj zamotal stvar zdaj dr. Tominšek. 3. Končnico *-ski* naj bi rabili le za samostalnike na *-ija* (kakor dr. Tominšek pod 3 a): torej kemijski, geometrijski, historijski. Tu sem naj bi spadali zlasti pridevniki na *-cija*, od katerih delajo Rusi in Bolgari ter Srbi na eni strani pa Čehi s Slovenci na drugi strani grozne pridevniške spake: od revolucija je pri Rusih pridevnik: *revolucijonnyj* (t. j. nem. *revolution + nyj* (!)), pri Čehih pa *revoluční*, kar so pograbili tudi že naši časniki, zlasti „Slovenec“, *revoluční* (!). Tukaj moramo dopustiti izjemo ter pisati *revolucijski*. To pod točko 3. omenjeno ravnanje

bi naj bila pa tudi edina izjemica od preprostega pravila, ki naj se za tuje pridevnike glasi: v slov. se pritika tujim besedam končnica *-ičen*, le pri samostalnikih na *-ija* se pritika *-ski*.
(Konec prih.)

Dr. Ant. Breznik.

Ivan Grafenauer: **Iz Kastelčeve zapuščine.** Rokopisi Prešernovi, Kastelčevi in drugi. Pomnoženi in popravljeni ponatis iz „Časa“. Letnik IV. Stran 124. — Ta knjiga je nov prispevek k prešernologiji. Trubar in Prešeren sta najbolj obdelana slovenska pisatelja in vedno se še pojavljajo o njiju novi spisi. Predmet gotovo ne bo še kmalu izčrpan in tekem časa se bo iztaknilo še kaj novega. Pred desetletji so nam očitali, da obstoji slovensko slovstvo večinoma samo iz molitvenikov in abecednikov. Zdaj imamo pa tudi že tako strogo specialne monografije, kakor je ta gori navedena. Novega nam sicer ne prinaša veliko in ne bo v nobeni točki znatno pomnožila našega znanja o Prešernu in njegovem krogu in ne bo v ničemer izpremenila uspehov dosedanjih preiskavanj, vendar je zanimiva, ker nam vrže nekaj žarkov v kovačnico Čebeličarjev. Služila bo seveda samo jezikoslovcu in slovstvenemu zgodovinarju v najstrožjem pomenu besede, torej osebam, ki bi se v slučaju potrebe itak mogle posluževati rokopisa samega. Pomen te razprave je predvsem idealen in obstoji v tem, da pomnožuje naše tako revno specialno znanstveno slovstvo.
Dr. L. L.

Glasba.

Novi Akordi. IX. letnik, 6. številka. — Vsebina šeste številke našega odličnega in edinega splošnoglasbenega zbornika je zelo raznovrstna in vseskoz zanimiva. Svojo porcijo dobé: pianist, organist, solist in zborov pevec, oziroma zborova pevka.

Premrlova štiriglasna fuga za klavir temelji na kontrapunktično-harmonični podlagi; to se pravi: glasovi se gibljejo od začetka do konca popolnoma samostojno, neodvisno drug od drugega, a hkrati tudi tako, da tvorijo vsi skupaj najlepše blagoglasje. Tema je prijazna, zato je tudi cela skladba ljubeznivega značaja. Igra ni težka. Ocvirkov mešani zbor „Le pevaj!“ se sliši skoro kakor kaka narodna pesem. Kratka in preprosta skladbica, pa lepo dehteča, ki bo sigurno učinkovala. Krekova Predsmrtnica II. (samospjev s klavirjem) je jako umetna in globoko zamišljena skladba. Kantilena in spremljava se bosta zdeli temu ali onemu nekoliko težki, kar sta vsaj deloma v resnici; vendar je treba priznati, da Krek kljub svoji visokomoderni pisavi nikakor ne pretirava. In tako je prav. Mirkov četverospjev „Na trgu“ se na prvi pogled v partituro vidi precej navaden, ker kakih posebnih melodičnih ali harmoničnih novosti zares ne podaja; da je pa vseskoz fino in elegantno zložen in da bo skrbno naštudiran in z občutkom pevan napravil najugodnejši vtis, o tem ni dvoma. Adamičev moški zbor „Pesem o beli hišici“ je kakor njegovi zbori sploh skladba gladkega toka in

povsem umerjene oblike. Vendar ne morem tega zbora v primeri z mnogimi drugimi večjimi in markantnejšimi Adamičevimi zbori drugače imenovati kakor malenkost, vsakdanjost. Šantlov „Ribnik“ za en glas in klavir je nekaj deloma tako preprostega, deloma tako izredno lepega in klasičnovzornega, da smo takih pojavov v naših sicer kolikortoliko razkošnih „Novih Akordih“ lahko veseli, na take sotrudnike pa po pravici ponosni. Kot posebno pogojeno in dražestno stvarico iz te skladbe omenjam imitacijo glavnega motiva med pevskim glasom in klavirjem. Vso čast dela „Novim Akordom“ istotako Duganova „Communio“ v Gis-molu za orglje, ki se pričinja kanonično, potem pa nadaljuje v prostih imitacijah in je od prvega do zadnjega takta pisana zelo snažno in cerkvenodostojno. Z Lajovičevim mešanim zborom „Z daljnega je morja“ se končava šesta številka. Oj ta zbor! Marsikdo je gotovo rekel, ko je ugledal oziroma prvič poizkušal zaigrati na klavirju: „Ali Lajovic nori ali kaj?“ In vendar stvar ni tako huda, kot izgleda. Jaz sem si zbor natančneje ogledal in moram priznati, da tudi ta Lajovičeva skladba ni prazno vpitje, temveč s silno močjo občutena, od dna srca prihajajoča glasba. Pevovodjem in zborom, ki se je bodo lotili, bo delala nekaj časa brezdvomno velike težave, zlasti začetek (septakord II. stopinje), ki je naravnost drzen in skrajno neprikladen za intonacijo. Težavna partija se vleče tudi od 7. do 10. takta. Sicer se pa cela skladba

razvija jako zanimivo in slikovito. Kljub nekaterim ekstravagancam se upam ta Lajovičev mešani zbor še vedno imenovati izredno krasen, in sem prepričan, da bo prejalislej prodril z najsijajnejšim uspehom.

Stanko Premrl.

Janko Leban: **Zbirka cerkvenih pesmi** za mešani zbor in z enim samospevom. V Ljubljani 1910. Založila Katoliška Bukvarna. Cena partituri K 1'40, glasovi à 20 vin. — Pesmi so vse brez izjeme preproste v koncepciji in izdelavi, lahke za izvajanje, obenem pa prav čedne in korektne ter cerkve dostojne.

P. Angelik Hribar: **Obhajilne pesmi** za mešani zbor. Drugi natis. V Ljubljani 1910. Založila Katoliška Bukvarna. Cena partituri in štirim glasovom K 3'60; pos. glasovi à 40 vin.

P. Angelik Hribar: **Adventne in božične pesmi** za mešani zbor. Drugi natis. V Ljubljani 1910. Založila Katoliška Bukvarna. Cena partituri in štirim glasovom K 4'80; pos. glasovi à 60 vin. Obe zbirki naj bodeta našim cerkvenim zborom prav toplo priporočeni.
S. P.

Mladim literatom.

I.

Svetlo trozvezdje ruske poezije: Puškin—Lermontov—Koljčov — gotovo poznate. Ali pa tudi veste, v kakšni okolici so se razvijali ti trije geniji? Prva dva sta že v prvi mladosti imela priliko, seznaniti se z vso tedanjo omiko; na licejih sta poslušala francoske profesorje, v salonih sta že zgodaj spoznala, kako živi visoka družba. A Koljčov? Mislim, da ga ni zlepa v svetovnem slovstvu pesnika, ki bi mu bila vsa okolica tako sovražna, tako neugodna, kakor njemu. Poslušajte:

Aleksej Vasiljevič Koljčov se je rodil l. 1809. v mestu Voronježu (ob Donu). Rojenice so mu vdihnile v dušo pesniškega duha in — odšle. Dete s pesniškim duhom je ostalo zapuščeno. Pri večini pesnikov in leposlovnih pisateljev vidimo, da so jim v detski dobi, ko se duh jame razvijati, pripovedovali pravljice očetje ali matere ali babice. (Puškino pestunja, Goetheju mati, — prim. pri nas: Valjavcu stara mati, J. Jurčiču ded itd.). Koljčov pa ni imel nikogar, ki bi bil dajal hrane koprneči fantaziji dečkovi; kajti oče je bil živinski in lesni trgovec in samo trgovec in v celi hiši ni imel nihče časa za bajke in povesti. Kako lepo je preprosti Horacijev oče v stari Venuziji učil svojega sina živeti, brzdati se, opazovati nespametno počenjanje raznih ljudi; — na Koljčova tudi v tem oziru ni vplivala rodbina nič: videl je povsod le dobičkaželjnost in sirovost. Kaj čuda torej, če je dečka gnalo srce vun v stepe, v gozdove, kjer je brodil po lužah in mokri travi (in se nekoč prehladil, da so mu še komaj rešili življenje)! Bil je nenavadno krepkega telesa; vsled tega je premagal vse zle posledice deške lehkomišelnosti. Nekoč je padel v najhujšem diru po stepi konju čez glavo in priletel na tilnik: tilnik mu je ostal celo življenje nekoliko upognjen, a hujšega ni bilo. — V 10. letu se je naučil brati od nekega seminarista v Voronježu: ko je črke le videl, jih je že vse poznal. Nato ga je oče dal v okrajno šolo; ker je deček že dobro čital, so ga deli takoj v drugi razred. Tu se je naučil še pisati in nekaj računati. Po štirih mesecih pa se je očetju-trgovcu zdelo, da sin že dovolj zna za vsakdanje potrebe in — vzel ga je iz šole. S tem je bila končana vsa dečkova šolska vzgoja! V tistih štirih mesecih se je naučil jako malo: o ruski slovnici in pravopisu vse svoje žive dni ni imel pravih pojmov. Pa tudi drugače je bridko občutil nedostatke mladostne šolske vzgoje: strastno je n. pr. ljubil zgodovino, toda starega veka kar ni mogel umeti; za tiste večnolepe grške pravljice (Iliado, Odisejo, Argonavte i. dr.) je dovezetna le otroška fantazija in ker jih Koljčov ni čul v tistih letih, nikdar ni mogel umeti Homerja,

ki ga je skušal brati v Gnjudičevem ruskem prevodu, pač pa je pozneje hitro umel Sekspirja — modernega poeta. — Nekaj mu je pa vendarle koristila tista šola: vzbudilo se mu je silno veselje do branja. Kar mu je oče podaril novcev, vse je znosil h knjigotržcu za knjige, v katerih so bile ruske narodne pravljice, kakor: Bova Kraljevič, Jeruslan Lazarjevič i. dr. Veselje do pravljic pa je prav gotov znak, da ima otrok fantazijo in dar za poezijo, piše življenjepisec Koljčova, V. Bjelinskij. Čitajoč narodne pravljice pa je deček Koljčov že začutil v sebi neki temen nagon, da bi tudi sam sestavil kaj podobnega. In to je drugi znak pesniške nadarjenosti: pesniška duša noče samo sprejemati, ampak hoče — in že zgodaj — tudi ustvarjati. (Saj poet pomeni v grščini tvoritelj, stvaritelj!) Podobno se javlja umetniški genij tudi pri drugih umetnostih: rajni bogoslovec Dobnikar (kdo še ne pomni njegovih ženskih ilustracij v Dom in Svetu?) je kot otrok videl v cerkvi pri Sv. Katarini oltarje in takoj jih je na paši izkušal iz gline napraviti. (Prim. tudi Jurčičevo povest: Golida.) — Koljčova je oče vzel iz šole zato, da bi mu gonil črede volov in ovac iz raznih sejmišč preko stepe domov ali pa jih pasel v stepi; in tako je večino leta odslej prebil deček v neizmernih stepah. Pri nas vplivajo gorski velikani, divna jezera, šumi, ravna polja na dovezetno mlado dušo, tam je vplivala stepa s svojimi nočnimi ognji: ob njih je prenočeval pod milim nebom ali pa tudi cele dneve ni stopil s konja. Vtise, ki jih je dobival v nepregledni stepi, je porabil pozneje v svojih liričnih pesmih. — Na zimo se je vračal zopet domov, v mesto. Tu je sklenil tesno prijateljstvo s sinom nekega bogatega kupca, ki je imel vse polno knjig, zlasti francoskih romanov (v ruskem prevodu n. pr. Avgusta Lafontaineja). Prijatelj jih je našemu enajst do trinajstletnemu Koljčovu posojal; in pričela se je nova doba duševnega razvoja njegovega: naenkrat so pravljice izgubile zanj svoj čar, čital je le romane in — kakor prej pri bajkah — takoj začel v duhu snovati, kako bi sam ustvaril kaj podobnega. Vendar pa zapisal ni še nič. Po treh letih prijateljvrstnik umrje in Koljčov je zopet osamel; le lepo številno knjig mu je ostalo za njim, ki jih je čital doma in v stepi, povsod. — Dotistihmal pesmi, stihov še ni čital. Nekega dne pa kupi v starini poezije Dmitrijeva. Pride domov in začne brati; videč pa, da je pesem, začne peti, kajti mislil je, da je vsaka pesem zato zložena, da se poje. Pesmice so napravile nanj silen vtis; mnogih se je naučil napamet in vzbudila se mu je nepremagljiva želja, da bi tudi sam ustvaril kaj podobnega. Toda kako? Videl je, da verzi gladko